

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

§. 1. Quid & quotuplex sit Relatio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

ARTICULUS V.

De Relatione.

ENTIA alia sunt absoluta, respectiva seu relativa alia. *Absoluta* dicuntur illa, quæ soluta sunt ab aliis entibus, sive quæ sistunt in se, quin dicant ordinem seu connexionem ad aliud extra se, ut *Homo*, *Deus*. *Respectiva* sunt, quæ talem ordinem ad aliud dicunt. Alii hanc inter ejusmodi entia differentiam assignant; quod nimirum in explicatione entis absoluti non necessariò fiat mentio alterius, ut patet in voce *Homo*. Econtrà in explicatione termini relativi necessariò fit mentio alterius, idque *in obliquo*. Sic Pater est, qui genuit filium. Nihil tamen obstat, quominus idem diversimodè consideratum, & absolutum, & respectivum esse possit. De absolutis pluribus agit *Physica*; de relativis alii agunt in *Metaphysica*. Verùm cum usus termini relativi non in *Metaphysica* solùm, *Physica*, ac *Theologia*, sed etiam in *Logica* frequentissimus sit, ea, quæ ad *Relationem* spectant, fusiùs & distinctius hìc explicabo. Sit itaque

§. I.

Quid & quotuplex sit Relatio?

404. *Dico 1.* Relativum est concreterum metaphysicum, dicens in recto *Rem habentem*, in obliquo *Relationem*, quæ est abstractum, sive forma relativi. Est autem *Relatio Ordo*, sive
respe-

respectus, sive habitudo unius ad aliud. Desumitur hoc ex Aristotele, qui lib. de Prædicamentis cap. 3. apud Sylv. Maurum, relativa sic definit: *Ad aliquid verò talia dicuntur, quæcunque hæc ipsa, quæ sunt, aliorum esse dicuntur, vel quomodolibet aliter ad alterum.* Concurrunt autem ad relationem potissimum tria, quæ diligenter observanda sunt: nimirum *Fundamentum, Terminus, Ratio fundandi.* *Fundamentum, vel Relatum, vel Respiciens* est id, quod dicit ordinem, sive quod refertur ad aliud, & *Aliud* non sumendo strictè pro diversitate naturæ, sed latè pro distincto. *Terminus* est illud aliud, ad quod dicitur ordo, sive ad quod fundamentum refertur. *Ratio fundandi* est id, propter quod fundamentum refertur ad terminum. Est autem ratio fundandi relationum potissimum triplex. *Prima* est *Unitas, & numerus.* *Secunda* est *Actio, & Passio.* *Tertia* est *Mensura, & mensurabile.* *Unitas substantiæ* fundat relationem identitatis inter genus, & speciem, speciem inter, & individua. *Unitas quantitatis* fundat relationem æqualitatis. *Unitas qualitatis* relationem similitudinis. *Unitas loci* relationem indistantiæ. *Numerus* econtrà significat disconvenientiam: Hæc *in substantiis* fundat relationem diversitatis genericæ, vel specificæ; *in qualitate* relationem dissimilitudinis; *in quantitate* relationem inæqualitatis; *in loco* relationem distantiae. *Actio & Passio* fundant relationem causæ ad effectum, & vicissim. *Mensura & Mensurabile*

rabile fundant relationem actûs ad objectum, & vicissim. Prætereà hic observes, quòd fundamentum, si secundùm se spectetur, sine ratione fundandi, dicatur *remotum*; si autem sumatur cum illa, appelletur *proximum*. Item terminus sumitur *materialiter* tantùm si præcisè spectetur ejus entitas sine ratione terminandi. *Formaliter* sumitur, si cum ratione terminandi accipiatur.

405. Dico 2. Relatio dividitur primò in realem, & rationis. *Realis* est, quæ in ipsis rebus reperitur, independenter àb intellectu; ut relatio Patris ad filium. *Rationis* est, quæ datur dependenter ab intellectu; talis est relatio universalis ad inferiora, subjecti ad prædicatum &c. *Realem* alii relationem secundùm esse appellant; *Rationis* verò vocant relationem secundùm dici. Vocatur etiam relatio secundùm dici, quando respectus ipso nomine non importatur, vel quando nomen non est primò impositum ad significandum respectum, sed rationem absolutam, talem relationem dicit *scientia ad scibile* &c. Ita Alensis, & alii. Dividitur secundò in relationem Æquiparantiæ, & Disquiparantiæ. *Relatio Æquiparantiæ* est, quando Correlativa, i. e. fundamentum & terminus, habent similia nomina; talis est inter duo alba, inter duos fratres &c. *Relatio Disquiparantiæ* est, quando Correlativa diversis nominibus exprimentur; talis est relatio Patris ad filium, Principis ad subditos &c. Dividitur tertio in mutuam, & non mutuam. *Mutua* est inter
ea,

ea, quæ se mutuò respiciunt; sic Magister respicit discipulum, & discipulus Magistrum. *Non mutua* dicitur, quando unum respicit alterum, sed non vicissim respicitur; talis juxta Patronos suos est visionem inter & rem visam, quam visio transcendentaliter respicit, hæc autem non respicitur transcendentaliter à re Visa. Dividitur *quartò* in prædicamentalem, & transcendentallem. *Prædicamentalis* est, quæ est contingens, & accidentalis fundamento, v. g. relatio similitudinis in muro albo A. ad murum B. dicitur prædicamentalis, quia speciale relationis prædicamentum constituit. De hac plura §. sequenti. *Transcendentalis* est, quæ ipsis rebus realiter est identificata, & necessariam cum essentia habet connexionem, ita, ut res sine illa poni non possit. Talis est inter creaturam, & creatorem. Dicitur transcendentalis, eoquòd prædicamenta omnia transcendat, conveniatque omni rei; hoc ipso enim, quòd aliquid sit accidens refertur transcendentaliter ad subjectum, quòd sit substantia creata transcendentaliter refertur ad Deum, ut creatorem. Adeoque omne ens etiam absolutum sub termino respectivo transcendentaliter respectivum est.

406. *Obj.* Relatio transcendentalis dicitur essentialis fundamento, quia fundamentum per suam entitatem refertur ad terminum, & quod sit fundamento identificata; sed hæc conveniunt quoque relationi prædicamentali; ergo. *R. D. maj.* Quia fundamentum refertur per suam entitatem, i. e. per suam exigentiam in-

trinsicam suorum prædicatorum essentialium,
 & quòd sit fundamento identificata simplici-
 ter. C. quia fundamentum refertur per suam
 entitatem, h. e. non quidem per aliquid aliud
 àb illa entitate realiter distinctum, non tamen
 per intrinsicam prædicatorum exigentiam, &
 quòd sit fundamento identificata tantùm secun-
 dùm quid, & ut fundamentum est aliquid ac-
 cidentaliter respectivum. N. Hæc ultima con-
 veniunt relationi prædicamentali, priora au-
 tem relationi transcendentali. *Si ais.* Respectus
 nequit esse de essentia alicujus absoluti; ergo
 non datur relatio transcendentalis. *R. D. ant.*
 Respectus prædicamentalis. C. transcendenta-
 lis. N. Ratio hujus distinctionis ex præce-
 dente responsione ad objectionem desumi po-
 test. *Inst. 1.* Quodlibet absolutum concipi po-
 test sine relatione; ergo hæc non est de essen-
 tia absoluti. *R. D. ant.* Sine relatione prædi-
 camentali. C. sine transcendentali. N. *Inst. 2.*
 Relativum & absolutum non conveniunt in ra-
 tionibus formalibus; ergo. *R. D. ant.* Rela-
 tivum Categoricum, sive prædicamentale, &
 absolutum non conveniunt &c. C. Relativum
 transcendentalis &c. N. *Si inferas.* Ergo alia
 prædicamenta ad prædicamentum relationis
 revocanda sunt. *R. N. Illat.* Nam Aristote-
 les prædicamentum *ad aliquid* constituit, ut
 complectatur relativa categoricè, & acciden-
 taliter, non autem relativa transcendentaliter.
 Nec dici propriè potest, quòd detur prædi-
 camentum relationis transcendentalis, cum
 hæc

hæc per omnia prædicamenta vagetur. *Adverte* prætereà, quòd omnis essentia sit quid absolutum, per tò absolutum excludendo relationem prædicamentalem, non verò transcendentalem, cùm hæc essentialiter connexa sit cum ipsa essentia.

§. II.

In quo physicè consistat Relatio Prædicamentalis?

407. *Nota.* Celebriores circa relationem prædicamentalem physicè spectatam sententiæ sunt ferè sequentes. *Prima* est, quæ tribuitur Thomistis, & aliis nonnullis extra Scholam Thomisticam. Docent hi Authores, quòd relatio physicè accepta sit modus aliquis physicus, realiter fundamento, termino, & rationi fundandi superadditus, per quem fundamentum & terminus de se indifferentia, ad esse relativum determinantur. *Secunda* est eorum, qui contendunt relationem esse complexum ex fundamento proximo & termino tanquam partibus, & intrinsicis constitutivis, ac proptereà *Partialistæ* vocantur. Pro hâc sententia citantur *Arriaga. Ovied. Hurtad. &c.* *Tertia* docet, relationem prædicamentalem consistere in sola, & adæquata ratione fundandi. Complectitur autem ratio fundandi adæquata rationes duas, unam tenentem se ex parte fundamenti, propter quam fundamentum ad terminum refertur, & dicitur propriè ratio fundandi; alteram tenentem se ex parte